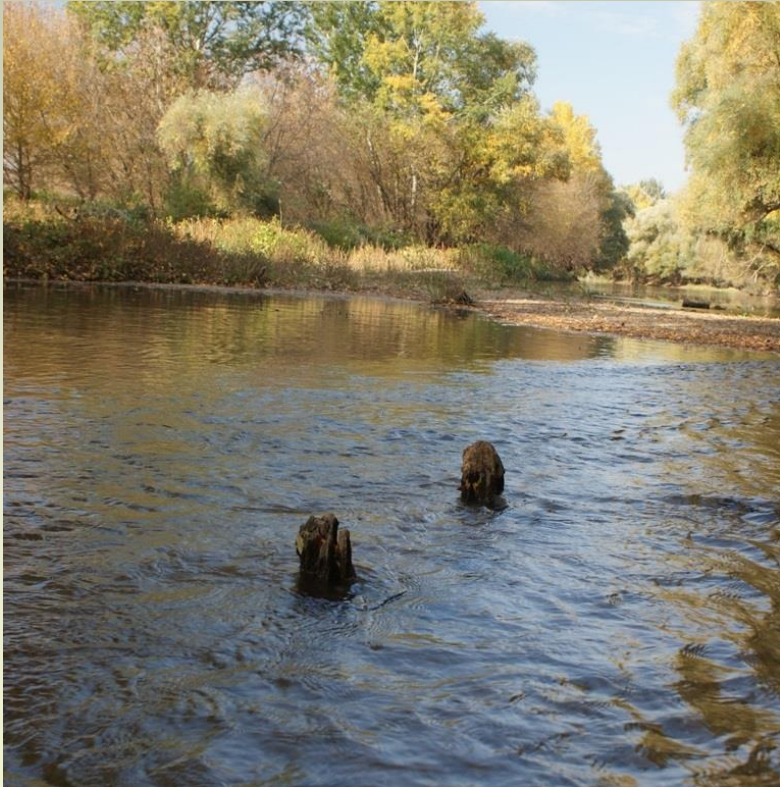

Az Ipoly torkolatvidékének földrajzi nevei

Mezei Gáspár Attila
2015

A határnév fogalma

A határnevek olyan természetes eredetű földrajzi nevek, melyek egy település külterületének kisebb földrészleteit jelölik. Jelentőségüket az általuk hordozott néprajzi, nyelvi, hely- és gazdaságtörténeti információ adja.

	Birtoktérkép 1886	Birtoktérkép 1966	Turistatérkép
	Adamek árok	Adamek árok	Adamek-árok
	Alsó Czikó	Alsó Czikó	Alsó-Czikó
	Alsó Vaskapu	Alsó Vaskapu	-
	Borzlyuk	Borzlyuk	-
	Bravec	Bravec	Bravec
	Bukovinka	Bukovinka	Bukovinka
	Czikó	Czikó	-
	Damásdi malom	Damásdi malom	Damásdi malom
	-	Dolinka	Dolinka
	Dubové Tále	-	Dudové Tále
	-	-	Ezer-árok
	Fekete bányá	-	Fekete-hegy
	Felső Czikó	Felső Czikó	Felső-Cikó
	Felső szőlő	Felső szőlők	Felső-szőlők
	Felső szőlők között	Felső szőlők köze	-
	-	-	Fenyves

Példák a névadás motivációira

- ◎ **Történelmi:** Sánc, Zuvár, Török-halom
- ◎ **Eseményhez kötődő:** Akasztó felett, Bagolyvár
- ◎ **Fiziográfiai:** Alsó-rétek, Nagy-rét, Szurdok, Köves-irtványok, Büdös-földek
- ◎ **Művelési:** Kenderföldek, Szilvás, Határ malom
- ◎ **Tulajdonosi:** Zsellérföldek, Nagy János-erdő

Példák névváltozásra

- ◎ **Tulajdonosváltás:** Nagy János-erdő déli határán Zsellér-erdő
- ◎ **Művelési ág megváltozása:** Rozsföldi-szőlők helyett Rozsföldek
- ◎ **Fizikai változás (pl. folyószabályozás):** Alsó-szeg, Delelő névalakok kihalása, Trianoni-csatorna

A folyószabályozás során megszüntetett lelédi kanyarulatok

A helembai földek művelésének megváltozása

A névalakok megoszlása az egykor szláv falvakban

	Magyar	Szlovák	Két névalak
Ipolydamásd	42	6	22
Leléd	28	6	1

A névanyag rendszerezése

Második katonai felmérés, 1842:

Lapos, Lelédi malom, Széles földek Keresztnél (Széles-földek), Vámház, Várallya (Vár alja), Várhegy (ua.)

Birtokvázlat, 1856:

Alsó Rétek (ua.), Alsó szög, Belső szög, Dolina (ua.), Dubak (ua.), Fekete-szeg, Felső rétek, Híd felé (ua.), Hídon felül és Somos alatt (Somos alatt), Hofszú földek (Hosszú-földek), Káposztások (ua.), Kender földek (ua.), Kereszt mellett (ua.), Kertek alatt (ua.), Kis kutnál (Kis-kút), Középső rétek (ua.), Homokok mellett (Homokok), Lelédi erdő (ua.), Mészkemencze (ua.), Nagy-Homok (Homokok), Őreg malom felett (Őreg malom), Prosznyicska (ua.), Riglák (ua.), Sándz (Dónakút és Sándz/Donajska studňa a priekopa), Széles földek (Széles-föld), Szőlők alatt, Taban felett (Tabán fölött), Uchliszka (Uchliszka-szőlők), Zsellér földek (Zsellérföld), Zsellér-rét

Leléd Helység Határának Térképe, 1860:

Dubák mellett

Leléd Község Határának Térképe, 1862:

Úraság erdeje (Úrbéri-erdő)

Harmadik katonai felmérés, 1872-1844:

Kő heg (Köves), Nach Szalka, v. Szalka

Pozemkoknižné mapy, 1886/1929–1930:

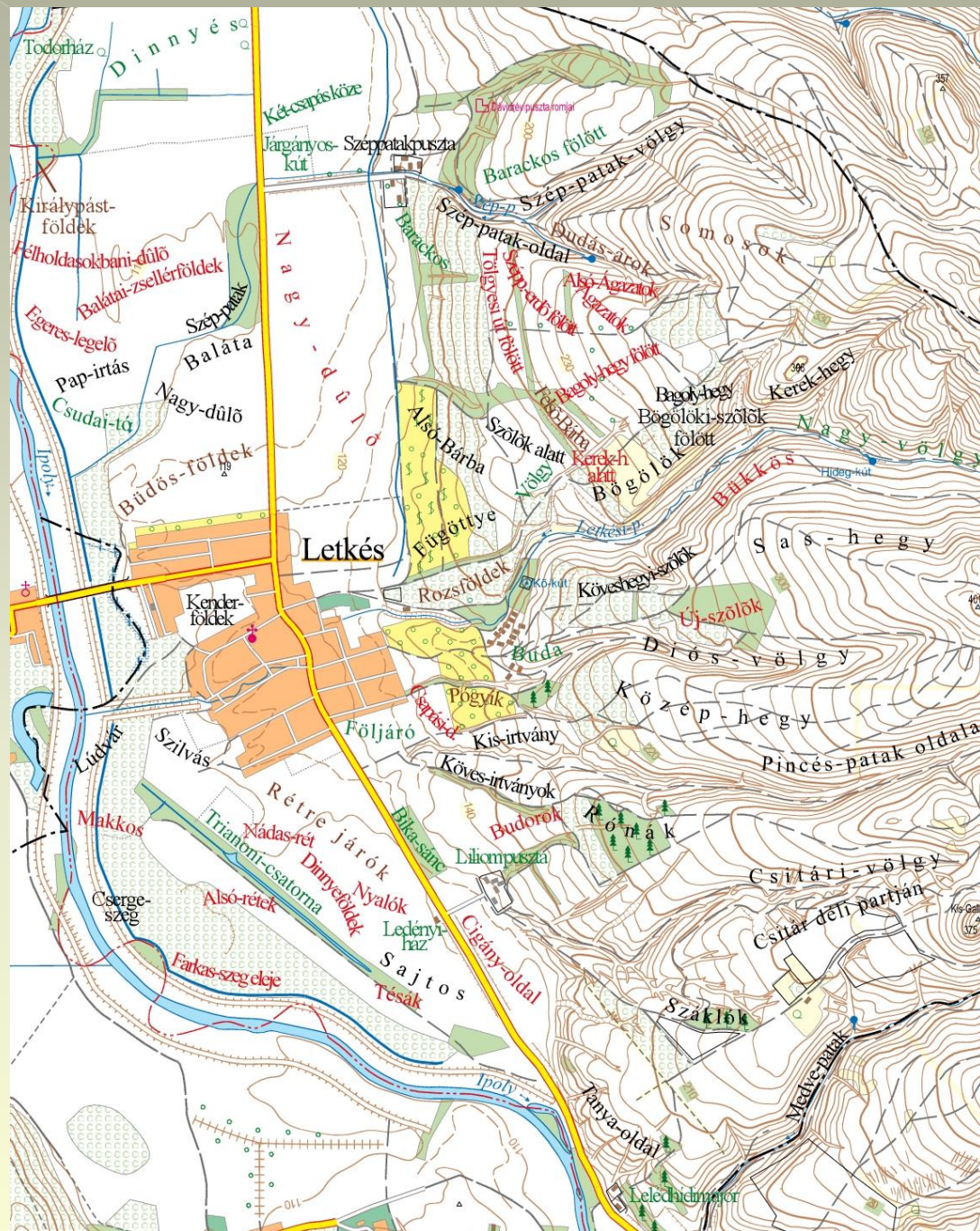
Bajtaról/z Bajtavy, Dóna patak/Dóna potok, Szalka felé/do Salky, Taban/Tabán

Élőnyelvi gyűjtés:

Alsó-tag, Allami-erdő, Árendás-földek/Kereszt-földek, Barina, Cicelle, Delelő (Alsó-Delelő és Felső-Delelő), Dóna/Dóna-kút, Felső-tag, Ferticska háza, Hídi-földek/Hosszúk, Hídi-legelő/Híd felé, Kertek fölött, Király széke, Mester-földek, Somogy, Szénégető

A térkép kivágata

Névalakok típusai:

- Változatlan
- Módosult
- Új
- Kihalt